

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Nadi Vaverové

Baltské chtonické bytosti v komparativním přístupu

Diplomová práce se zabývá vybranými chtonickými bytostmi v baltské, především litevské mytologii a folkloru, zejména litevským velniasem / lotyšským velnsem, dále aitvarasem / kaukasem a bytostmi zvanými laumès. Látka je přehledně členěna od definice pojmu "chtonický" přes výklad o jednotlivých bytostech až po shrnující závěr. Rozsah kapitol ke zmíněným bytostem je nevyvážený (3+48+7 stran), takže práce je věnována hlavně aitvarasovi, ačkoli zejména velnias by v rámci tématu "baltské chtonické bytosti" zasloužil větší pozornost. Je to dáno zřejmě tím, že toto téma diplomantka zpracovala ve své bakalářské práci, přesto 3 strany o velniasovi je poměrně málo. V kapitole o aitvarasovi je otázkou, zda podkapitola o etymologii jeho názvu a jeho vlastnostech neměla být umístěna za "Název a podoba" a podkapitoly "České mytologické bytosti v obydlí" až na konec výkladu, ale lze připustit, že i autorčino členění je možné.

V předmluvě je krátce zmíněna česká tradice zkoumání baltského folkloru, práce se však správně opírá především o bádání litevská (N. Vėlius, A. J. Greimas, D. Razauskas), jelikož na lotyšské straně adekvátní výzkum chybí. Diplomantka zdařile navazuje na vědecké poznatky k tomuto tématu a dále je rozvíjí a doplňuje. To je vidět už na kapitole o pojmu "chtonický", kde diplomantka upřesňuje, že nejde jen o spojitost se zemí a podzemím, ale také s vlhkem, stínem, temnotou a s plodností. V relativně stručné kapitole o velniasovi se autorka zaměřuje na dva aspekty jeho chtonickosti (v opozici k božstvu nebes a v etymologické souvislosti s dušemi zemřelých). Jádrem práce je kapitola o aitvarasovi, který je zkoumán z hlediska názvu a podoby, syžetů a místa (spíše míst) výskytu, ve srovnání s jeho českými obdobami, z hlediska etymologie názvu a vlastností a v návaznosti na kult předků. Zvláště v této kapitole se projevují silné stránky autorky, totiž znalost rozsáhlé literatury k tématu, zkoumání mytologických bytostí v široké balto-slovanské historické komparaci a s důrazem na lingvistický, zvláště etymologický materiál. Vhodné jsou také poukazy na pohansko-křesťanskou synkrezi. Zajímavé je například rozvíjení Greimasových binárních opozic aspektů aitvarase a kaukase (kap. 4.6.). V závěru mohla autorka poněkud směleji poukázat na vlastní badatelský přínos a přesněji popsat argumenty pro aitvarase jako chtonickou bytost, jejichž nalezení si vytkla jako jeden z hlavních cílů.

Ačkoli práce se zaměřuje na aspekt chtonickosti u zmíněných mytologických bytostí, její záběr je zejména v případě aitvarase mnohem větší a je pravděpodobné, že v tak širokém srovnání tato bytost dosud nebyla zkoumána. Pouhý pohled na použitou literaturu ukazuje, že

autorka použila díla v litevštině, lotyštině, češtině, polštině, ruštině, angličtině, němčině a francouzštině, tedy v osmi jazycích, přičemž v případě litevské a lotyšské literatury je její výběr bezpochyby reprezentativní. Domnívám se, že zejména kapitolu o aitvarasovi je po určitých úpravách možno nabídnout k publikaci.

Po formální stránce je diplomantka pečlivá a opravdu jen drobné nedostatky (např. v seznamu zkratk chybí frekventovaná zkratka LPK či LPPK, chybějící písmenko ve slově "Perūnas" na s. 16, poněkud nestandardní označování "?skřítek" s. 44 aj.) byly jistě způsobeny závěrečnou časovou tísň. Považuji tuto práci za skvělý výsledek studia široce koncipovaného oboru Východoevropská studia. Práce splňuje nároky na diplomovou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji známku výborně.

V Praze dne 26. srpna 2015

Mgr. Pavel Štoll, Ph.D.